

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

Foglalkozási megbetegedések és fokozott expozíciós esetek kivizsgálásának tapasztalatai

Budapest

2019.10.17

Dr. Madarász Gyula

Munkavédelmi Főosztály

Megterhelés - Igénybevétel

Munkahelyi megterhelés

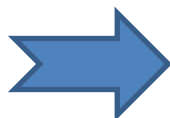
► Munkavégzés

- Fizikai
- Fiziológiai
- Mentális
- Pszichés

► Kóroki tényezők

- Fizikai
- Kémiai
- Biológiai
- Pszichoszociális
- Ergonómiai

► Balesetveszély

CÉL: optimális igénybevétel

Nem optimális esetben:

- alkalmazkodási elégtelenség
- kifáradás
- kimerültség
- a terhelésre jellemző foglalkozási betegség

Σ elhatároló tényezők

Σ teljes munkahelyi megterhelés = **M + K + B**

Forrás: Ungváry

Foglalkozási eredetű egészségkárosodások kialakulásának okai

Σmunkahelyi megterhelés okozta igénybevételhez való adaptáció sikertelen,- vagy a kóroki tényezők, vagy a kockázatok szintje elfogadhatatlan.

Megnyilvánulási formái:

- fokozott expozíció
- foglalkozási betegség
- foglalkozással összefüggő megbetegedések
- munkabaleset

Foglalkozási megbetegedés: a munkavégzés, a foglalkozás gyakorlása közben bekövetkezett olyan heveny és idült, valamint a foglalkozás gyakorlását követően megjelenő vagy kialakuló idült egészségkárosodás,

- amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai-, kémiai-biológiai-, pszichoszociális és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza,

- illetve amely a munkavállalónak az optimálisnál **nagyobb vagy kisebb igénybevétele**nek a következménye.

- 1993. évi XCIII. törvény. 87.§. 1/D
- 27/1996. (VIII.28.) NM rendelet 2.§,
- 1997. évi LXXXIII. törvény 51.§ (3)

Munkabaleset

Fokozott expozíció

**Foglalkozási
megbetegedés**

**Foglalkozással
összefüggő
megbetegedés**

Heveny
ólmommérgezés

Határérték feletti ZPP
/vérólm szint

Idült ólmommérgezés
Kizárólag foglalkozási
expozíció

Idült ólmommérgezés
Környezet?
Táplálkozás?
Munkahely?

Foglalkozási megbetegedések jellemzői

- Az okozat munkavállalóra szólóan igazolható.
- A kiváltó oka egyedül és kizárólag a foglalkozásban keresendő –
amely a munkavégzéssel, a foglalkozással kapcsolatos, a munkavégzés, a munkafolyamat során előforduló fizikai-, kémiai-, biológiai-, pszichoszociális- és ergonómiai kóroki tényezőkre vezethető vissza, illetve amely a munkavállalónak az optimálisnál nagyobb vagy kisebb igénybevételének a következménye.
- **Megállapítás feltétele összeilleszthető klinikai és munkahigiénés expozíciós diagnózis.**
- Előfordulása munkaegészségügyi hiányosságra hívja fel a figyelmet.
- Ebből következik ha a foglalkozásban rejlő okot megszüntetjük, akkor a megszüntetést követően egyetlen ilyen eset sem fordul elő.

Foglalkozási megbetegedések: jogi szabályozás

- **A munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. Törvény:**
  - **Bejelentés, kivizsgálás, nyilvántartásba vétel**
  - Közigazgatási bírság: *a foglalkozási megbetegedéssel, fokozott expozíciós esettel kapcsolatos adatszolgáltatási kötelezettségét nem teljesíti vagy a foglalkozási megbetegedés, fokozott expozíció kivizsgálását akadályozza.*
  - Munkavállalói panasz
- **Az egészségügyi és a hozzájuk kapcsolódó személyes adatok kezeléséről és védelméről szóló 1997. évi XLVII. Törvény**
- **A foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek bejelentése kötelező, a bejelentés és kivizsgálás részletes előírásait a népjóléti miniszter 27/1996. (VIII. 28.) NM sz. rendelete tartalmazza.**
- **A kötelező egészségbiztosítás ellátásairól szóló 1997. évi LXXXIII. törvény végrehajtására kiadott 217/1997. (XII. 1.) Korm. rendelet**

A foglalkozási betegség megállapításának céljai

Individuális:

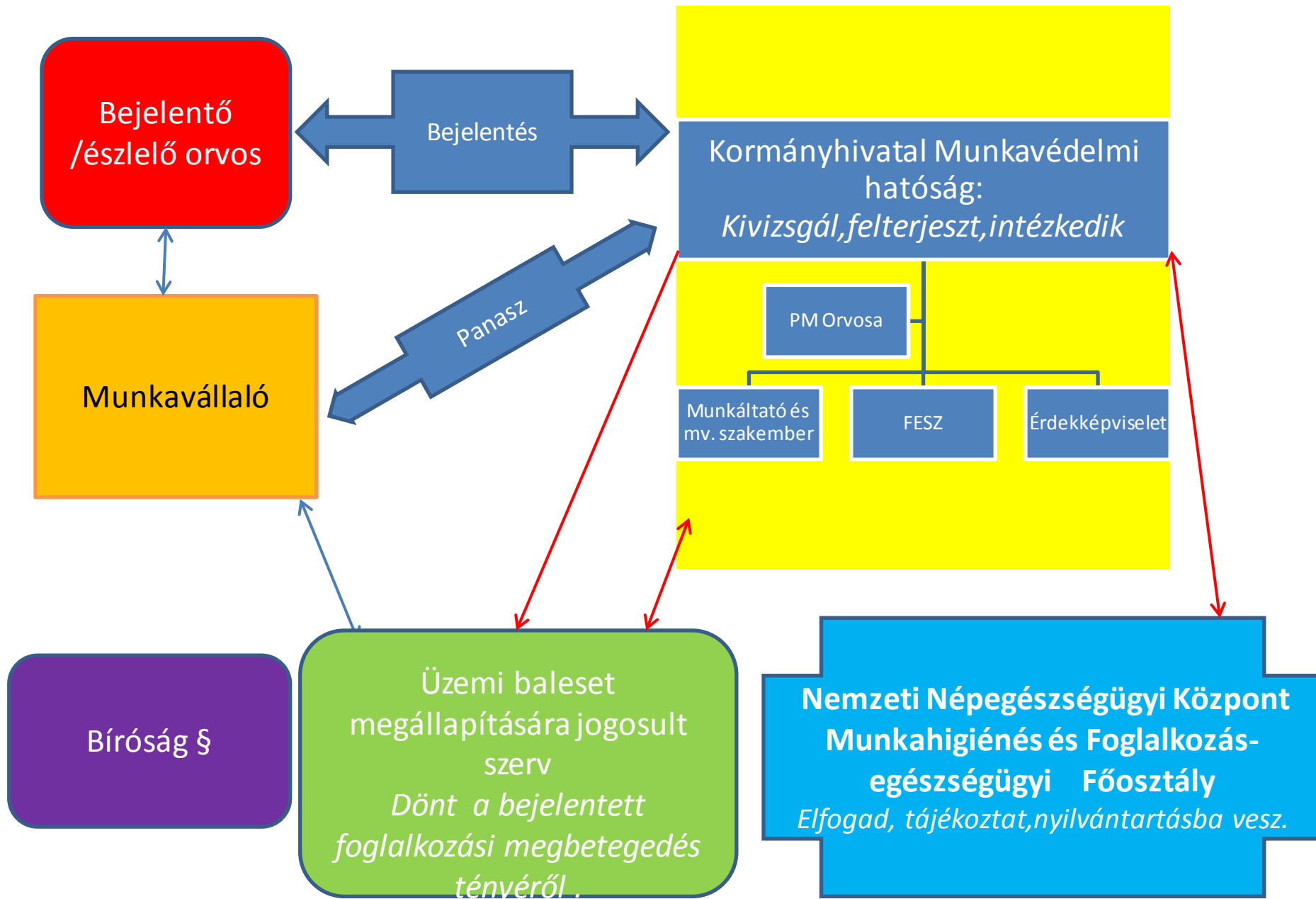
- Kompenzáció:(állami funkció –munkáltató)
- Prevenció

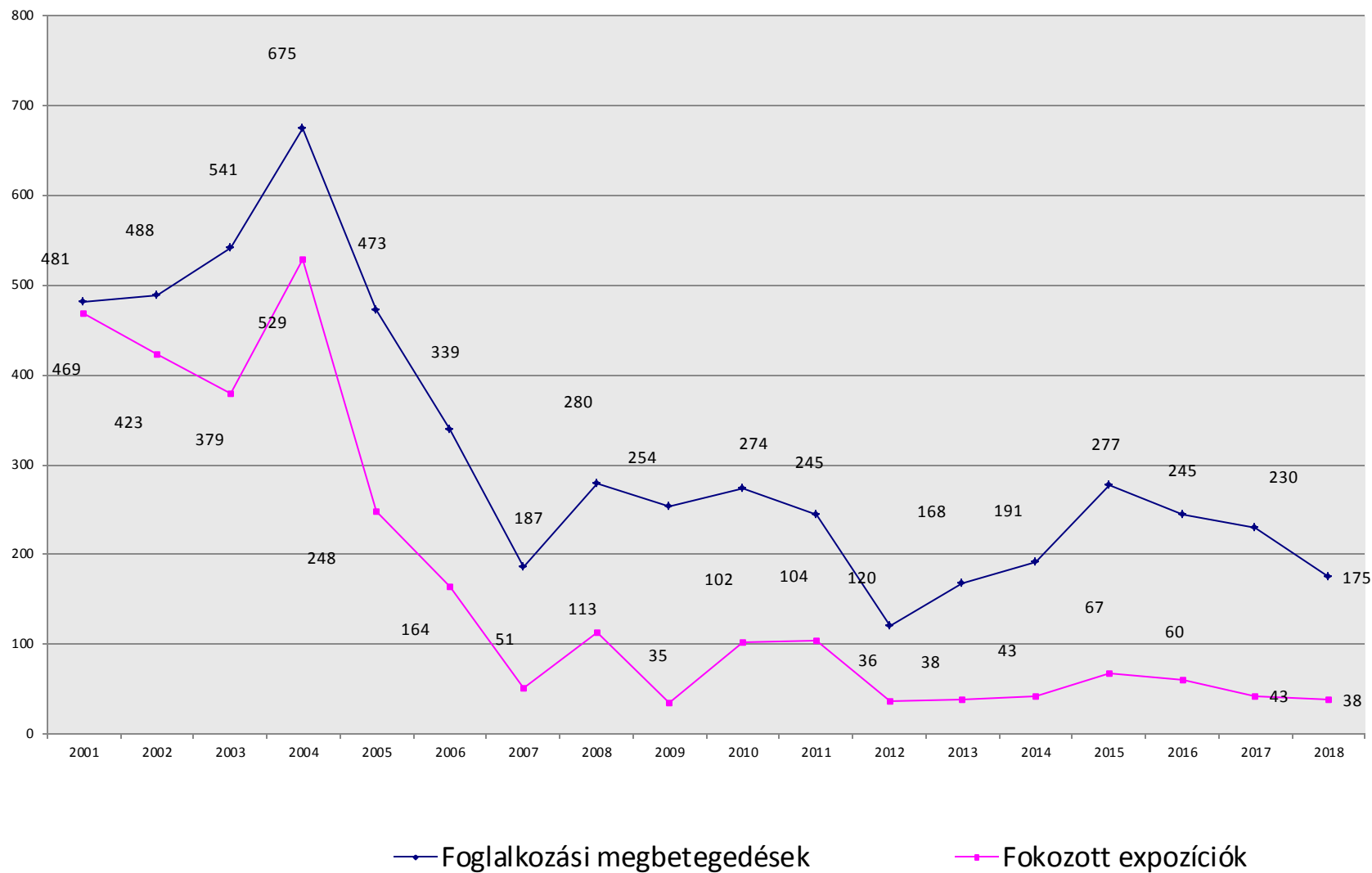
Társadalmi:

- Kollektív prevenció
- Statisztika
- Költségek megtérítése

A FOGLALKOZÁSI MEGBETEGEDÉSEK KIVIZSGÁLÁSÁNAK RENDSZERE

Nyilvántartásba vett foglalkozási megbetegedések és a fokozott expozíciós esetek számának alakulása, 2001-2018.

Forrás: Nemzeti Népegészségügyi Központ, Munkahigiénés és Foglalkozás-egészségügyi Főosztály, 2019.

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

Vegyi anyagok által okozott foglalkozási megbetegedések (mérgezések) alakulása, 2002-2018
években az NNK MFFO adatai alapján.

Év	Esetszám	Fémek	Szerves oldószerek	Ipari gázok	Egyéb vegyi anyagok
		által okozott megbetegedés aránya (%)			
2002	28	75,0	10,7	3,6	10,7
2003	54	□	3,7	77,8	18,5
2004	73	35,6	2,7	11,0	50,7
2005	40	–	12,5	55,0	32,5
2006	23	43,5	17,4	13,0	26,1
2007	5	20,0	20,0	–	60,0
2008	6	–	33,3	33,3	33,3
2009	9	–	55,6	–	44,4
2010	19	84,2	–	5,3	10,5
2011	8	37,5	–	–	62,5
2012	2	–	50,0	–	50,0
2013	24	33,3	–	4,2	62,5
2014	9	66,7	–	11,1	22,2
2015	9	55,6	–	11,1	33,3
2016	11	81,8	9,1	–	9,1
2017	12	58,3	8,3	8,3	25,0
2018	8	37,5	25		12,5

Ólom és vegyületei által okozott foglalkozási megbetegedések

2017-ben egy akkumulátor összeszerelő üzem 7 férfi munkavállalójának ólom és vegyületei által okozott foglalkozási megbetegedése került elfogadásra.

- *Környezeti monitorozás során (2016. június) a levegő ólomkoncentrációja a csarnok különböző területein általában határérték ($0,15 \text{ mg/m}^3$) alatti volt, kivéve az un. táskázó gép munkakörnyezetében, ahol meghaladta a határértéket ($0,22 \text{ mg/m}^3$).*
- *A fokozott ólomfelszívódás kialakulásában általában az egyéni védőeszközök nem megfelelő használata, illetve a dohányzás és a megfelelő személyi higiéné hiánya játszott szerepet.*

Tömeges vegyi anyagok által okozott kontakt irritatív dermatitisz

24 fő (nő) munkavállaló megbetegedését vettük nyilvántartásba, akik egy járműipari késztermék gyártó vállalatnál utómunkát (késztermékek ellenőrzését, gyártási maradványok eltávolítását, sérült termékek javítását) végeztek.

Esetükben **egy vizes alapú ragasztó irritatív hatása igazolódott** a tömegesen kialakult bőrtünetek hátterében.

A szóban forgó ragasztó biztonsági adatlapja veszélyjelet nem tartalmazott, a munkáltató csak PR88 „folyékony kesztyűt” biztosított az érintett munkavállalók részére.

Vegyi anyagok által okozott kontakt irritatív dermatitisz (1.)

A munkavállalót foglalkozás-egészségügyi orvosa A74 kódszámon foglalkozási megbetegedés gyanújával jelentette.

Először foltokban mindkét kezén, viszkető, pénzérme nagyságú, piros foltok voltak, amik pörkösödve leváltak és véreztek, de kezelés hatására javultak, bár nem múltak el teljesen.

A munkavállalót egy ipari Kft. szereldéjében foglalkoztatták. A fém alkatrészeken és a munkahelyen jellemzően 3 féle vegyi anyag van. Ezek egyike egy tisztítószer, amit takarításhoz használnak illetve a munkavállaló tanú vallomása alapján,, ha “zajos” az alkatrész mozgórésze, azzal mossák le róla a szennyeződést. C. olaj, melyet a gép spriccel az alkatrészekre. Ez egy fémmegmunkáló folyadék, ha a munkavállaló a gépbe vagy az alkatrészhez nyúl érintkezik vele. A harmadik egy mosó petrol, ezzel akkor érintkezik a munkavállaló, ha csomagolás során megfogja a termékeket.

Munkahelyi légszennyezettség vizsgálat több alkalommal történt eredménye határérték alatti. Fém tartalmat is néztek, azok eredménye szintén határérték alatt volt.

Vegyí anyagok által okozott kontakt irritatív dermatitisz (2.)

A munkáltató által bemutatott „bőrprobléma adatlapok” alapján 2015. január 8. és 2018. május 18. között 54 esetben fordultak panaszaikkal a munkavállalók munkáltatóhoz illetve a foglalkozás-egészségügyi szolgálathoz.

- *Közülük 15-en számoltak be visszatérő tünetekről, s a foglalkozás egészségügyi orvos által megadott diagnózis döntően kontakt irritatív dermatitisz volt.*
- *Néhány esetben kontakt allergiás dermatitisz.*
- *7 esetben utalták a munkavállalókat bőrgyógyászati szakrendelésre, ebből egy eset volt valószínűleg nem a munkavégzéssel összefüggő panasz.*

Vegyí anyagok által okozott kontakt irritatív dermatitisz (3.)

Hiányosság megszüntetésére kötelező határozat:

- 1.) A munkáltatónak írásban kell meghatározni a **munkaköri alkalmassági vizsgálatok rendjét**, valamint a vizsgálatokkal kapcsolatos feladatait, beleértve az időszakos munkaköri alkalmassági vizsgálatok irányát és gyakoriságát, melyhez kérni kell a foglalkozás-egészségügyi orvos véleményét.
- 2.) A munkáltató a veszélyes anyag egész életciklusa alatt a veszélyes anyagokkal, illetve a veszélyes keverékekkel végzendő tevékenység megkezdése előtt a tevékenységet végző az adott tevékenység emberi egészséget és környezetet károsító **kockázatairól becslést** kell hogy készítsen, a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény rendelkezéseire figyelemmel.
- 3.) A munkáltatónak a (tömeges) foglalkozási megbetegedést **be kell jelentenie** a munkavédelmi hatósághoz.

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

Év	Esetszám
2002	111
2003	82
2004	151
2005	69
2006	53
2007	33
2008	82
2009	16
2010	77
2011	89
2012	29
2013	25
2014	39
2015	38
2016	34
2017	30
2018.	16

Vegyi anyagok által okozott fokozott
expozíciós esetek alakulása,
2002-2018 években
a NNK MFFO adatai alapján.

Vegyi anyagok által okozott fokozott expozíciós esetek 2018-ban

16 fő.

- Borsod-Abaúj-Zemplén megye 4
- Jász - Nagykun - Szolnok megye 5
- Bács-Kiskun megye 1
- Pest megye 1
- Főváros 1

Forrás:NNK MFFO

Vegyi anyagok által okozott fokozott expozíciós esetek 2018-ban

Expozíció	Létszám	Munkakör
ólom	7	Akkumulátor gyártó , újrahasznosító(5) Operátor (1) Üvegező betanított munkás(1)
Benzol	7	Vegyipari rendszerkezelő (3) Laboratóriumi munkatárs (4)
Toluol	2	Vegyipari rendszerkezelő (2)

Okok feltárása-megelőzés

A munkabaleset, a foglalkozási megbetegedés és a fokozott expozíció kivizsgálása során fel kell tárni a kiváltó és közreható tárgyi, szervezési és személyi okokat, és ennek alapján a munkáltatónak intézkedéseket kell tenni a munkabalesetek, a foglalkozási megbetegedések és fokozott expozíciók megelőzésére.

- *a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény 65. § (1)*

A munkavállaló A 88 Tudományosan igazolt kémiai allergének által kiváltott és munkával kapcsolatos asztma foglalkozási megbetegedés gyanúval lett bejelentve.

1985-ben végzett asztalos szakmunkásként. Különböző munkahelyeken illetve 10 évig egyéni vállalkozóként gyakorolta szakmáját.

A munkavállaló 2012 márciusától dolgozik jelenlegi munkahelyén, kezdettől fogva gépmester munkakörben.

A szemlék eredményei alapján megállapításra került, hogy az adott munkahelyen nem használnak fel olyan vegyianyagokat, amelyeknek allergizáló hatásuk van.(Biztonsági adatlap.) Légzésvédelem nem szükséges. A vizsgálat további megállapítása volt, hogy a vizsgált munkahelyen korábban egy munkavállalónak sem voltak allergiás panaszai.

Ok okozati összefüggés jelenlegi munkahelyével kapcsolatban nem volt bizonyítható.

Kockázatértékelés kötelezettsége

- A munkáltató a kockázatértékelést, a kockázatkezelést és a megelőző intézkedések meghatározását - eltérő jogszabályi rendelkezés hiányában - a tevékenység megkezdése előtt, azt követően **indokolt esetben**, de legalább 3 évente köteles elvégezni. Indokolt esetnek kell tekinteni:
- c) az alkalmazott tevékenység, technológia, munkaeszköz, munkavégzés módjának hiányosságával összefüggésben bekövetkezett **munkabaleset, fokozott expozíció, illetve foglalkozási megbetegedés előfordulását,.....**
- ***a munkavédelemről szóló 1993. évi XCIII. törvény***

Kockázatértékelés kötelezettsége

Halálos, tömeges foglalkozási betegség, tömeges fokozott expozíció, illetve ugyanazon kóroki tényezőre visszavezethető, ugyanazon tevékenységgel kapcsolatosan ismételten előforduló fokozott expozíciók esetén az Mvt. 23. §-ának (2) bekezdése szerinti **soron kívüli ellenőrzést** lefolytatni, és az 54. §-ának (3) bekezdése szerinti **soron kívüli kockázatértékelést** elvégezni.

Megelőzési stratégia

- A munkáltató munkavállalói egészségének és biztonságának megőrzése érdekében köteles egységes és átfogó megelőzési stratégiát kialakítani, amely kiterjed a munkafolyamatokra, a technológiára, a munkaszervezésre, a munkafeltételekre, a szociális kapcsolatokra és a környezeti tényezők hatására.
- A kockázatértékelés, valamint a megelőzési stratégia tartalmi elemeinek kialakítása, meghatározása munkaegészségügyi és munkabiztonsági szaktevékenységnek minősül, mely tevékenységeket az erre jogosító szakképzettséggel rendelkező személyek végezhetnek (lásd: Mvt.. 58. §).

PÉNZÜGYMINISZTERIUM

KÖSZÖNÖM A FIGYELMET
